

KUOPIO

**VALTION JA KUOPION KAUPUNGIN VÄLINEN
AUNE-OHJELMAN SOPIMUS v.2017- 2019**

Sopimuksen tarkoitus:

Sopimuksen tarkoituksena on jatkaa asunnottomuuden vähentämistä valtion, kuntien, järjestöjen, kirkon ja yritysten yhteisin toimenpitein. Lähtökohtana on pääministeri Sipilän hallituksen 9.6.2016 tekemä periaatepäätös Asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn toimenpideohjelmasta (Liite 1). Valtio tekee vastaavat sopimukset Helsingin, Vantaan, Tampereen, Oulun, Lahden, Jyväskylän, Kuopion sekä halukkaiden kehyskuntien ja kaupunkien kanssa, jotka ovat motivoituneet asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn.

Ohjaavat periaatteet:

Ennaltaehkäisyyn viitekehys koostuu asunnottomuuden riskien varhaisesta tunnistamisesta sekä riittävästä tuesta asumisen turvaan. Lähtökohtana on vuokrasuhteeseen perustuva asuminen sekä *asunto ensin*-periaate, joka ennaltaehkäisevässä toiminnassa tarkoittaa yksinkertaista asumisen turvan varmistamista aina, kun asiakas kohdataan. Asuntotuotannon pääpaino on *normaaleissa hajautetuissa asumisratkaisuisissa*. Panostamalla *yhteiskehittämiseen* tuetaan toimivien ratkaisujen laajaa käyttöönottoa.

Ohjelman kohderyhmänä ovat asunnottomat sekä henkilöt, joilla on riski ajautua asunnottomaksi. Riskissä elävät erityisesti asukkaat, joilla on häätöuhka, vuokratästejä ja / tai vaikeuksia taloudenhallinnassa sekä asumisen nivelvaiheessa elävät ja tukea asumiseensa tarvitsevat henkilöt. Asunnot kohdennetaan ensisijaisesti asunnottomille, joilla on vaikeuksia saada asuntoa vuokra-asuntomarkkinoilla (esim. luottotietonsa menettäneet, rikosseuraamusasiakkaat ja pitkäaikaisasunnottomat) sekä edellä kuvatuille asunnottomaksi ajautumisen riskissä oleville asiakasryhmille kaupungin kehittämispainopisteet huomioiden.

Sovittavat toimenpiteet:

Asunnottomuus koostuu 1) Asunnottomuutta ennaltaehkäisevistä välittömistä toimenpiteistä 2) Tulevaisuuteen tähtäävän ennaltaehkäisevän prosessin toteutuksesta, sekä 3) Asunnottomuustyön koordinaatiosta. Tässä kappaleessa kuvataan keskeiset sovittavat toimenpiteet sekä panostus tavoitteiden toteuttamiseksi.

1. Asunnottomuutta ennaltaehkäisevät välittömät toimenpiteet

Välittömät toimenpiteet koostuvat kaikille kaupungeille yhteisistä toimintakokonaisuuksista (1.1-1.6) sekä kaupunkien valitsemista kehittämispainopisteistä (1.7).

1.1. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen

Kuopion kaupungin tavoitteena on toteuttaa/kohdentaa 100 uutta asuntoa kohderyhmälle Kuopiossa. Kokonaisuus koostuu noin 50 uuden asunnon hankinnasta/välivuokrauksesta yhdessä järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi kaupunki osoittaa tontin 30 nuorisotasunnon rakentamiseen tai vastaavan määrän asuntoja olemassa olevasta kannasta. Kaupungin tavoitteena yhdessä ARA-vuokratyöyhtiöiden kanssa on osoittaa ko. kohderyhmälle noin 60 asuntoa nykyisestä asuntokannasta.

1.2. Asumisneuvonnan vahvistaminen

Kaupunki: Vahvistaa asumisneuvontaa ja häätöjen ennaltaehkäisyä toteuttamalla seuraavat toimenpiteet:

- Uusien työmallien kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi ja käyttöönotto: kehitetään kaupungin omaa asumisneuvontaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
- Kuopion asumisneuvonnan-hanketta on valmisteltu vuodelle 2017. Settlementi Puijola ry on hankkeen toteuttaja ja sen kautta tavoitellaan matalakynnyksisen asumisneuvonnan käynnistämistä ja kehittämistä Kuopiossa. Hankkeen rahoituksesta vastaavat Kuopion kaupunki, Niiralan Kulma Oy sekä kaikki ARA-vuokraloyhtiöt Kuopiossa. Hankkeen tavoitteena on kehittää kaupunkiin asumisneuvontaa, jolla ehkäistäisiin asunnottomuutta ja tuettaisiin asumisen onnistumista erilaisissa vaikeuksissa (häädöt maksuvaikkeudet jne.). Hankkeelle on haettu ja saatu ARA:n asumisneuvonta- avustuspäätös.
- Aikuissosiaalityön palveluissa on aloittanut 1.1.2017 alkaen asunnottomien sosiaalityöntekijä, joka tekee tiivistä yhteistyötä asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn kuntastrategiat -hankkeen hankekoordinaattorin sekä muiden asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn toimijoiden kanssa.
- Luodaan uusia palveluratkaisuja lisäämällä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Esimerkiksi M2-kodit tarjoavat asumisneuvontaa M2-kotien asiakkaille sähköpostitse ja puhelimitse. Kuopion Seudun Nuorisoasunnot ry sitoutuu tarjoamaan avointa asumisneuvontaa Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) ja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STEA) tukemana vuosittain n. 40 nuorelle. Kehitetään asumisneuvonnan ja Rikosseuraamusviraston (RISE) välistä yhteistyötä rikostaustaisten asiakkaiden asumisasioissa. Kuopion Seudun Nuorisoasunnot Ry:llä toimii Kuopiossa SOMA (Lastensuojelutaustaisten nuoren sosiaalisen pääoman kasvattaminen) -hanke RAY:n ja STEA:n rahoituksella vuosina 2017-2018, jossa kehitetään 18-29-vuotiaiden lastensuojelutaustaisten nuorten ja nuorten aikuisten asunnottomuuden ehkäisymallia.

Valtio: ARA myöntää kiinteistöalouden ylläpitoon liittyen (valtion tukema vuokra-asuntokanta) asumisneuvonta-avustusta koko maan tasolla yhteensä 900 000 €/vuosi ja enintään 35% kustannuksista. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja häädöistä kiinteistöyhtiölle aiheutuvia kustannuksia. Valtio varautuu ottamaan huomioon AUNE-ohjelmassa olevien kaupunkien ehdotukset. Lisäksi ARA:n johdolla kartoitetaan asumisneuvonnan eri toteutusmallit ja arvioidaan niiden toimivuus.

1.3. Maahanmuuttajien ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden asunnottomuuden torjunta

Kaupunki: Kuopio tunnistaa maahanmuuttajien ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden erittäin kiireelliset asunnon tarpeet, huomioi ryhmät sekä toteuttaa seuraavat toimenpiteet heidän asumisensa turvaamiseksi.

- Kuopiossa on vuoden 2016 aikana muotoutunut toimivat yhteistyökäytännöt maahanmuuttajien asumisen edistämiseksi ja tätä toimintaa kehitetään tarpeita vastaaviksi. Myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden asumisen järjestämiseksi on kokoonnuttu laajalla yhteistyöryhmällä useita kertoja vuoden 2016 aikana. Ryhmä on koordinoanut asumisen järjestämistä sekä ollut tiedonvälityskanavana asumista koskevilla kysymyksillä. Asuntotoimi on ollut kokouksen koollekutsujana ja ryhmässä ovat olleet asuntotoimen lisäksi edustettuna kaupungin perusturvan ja maahanmuuttoasioiden virkamiehet, kuopiolaiset ARA- ja vapaarahoitteiset vuokratotaloyhtiöt ja Settlementti Puijola ry. Työryhmätyöskentelyä jatketaan vuoden 2017 aikana.
- Alaikäisten turvapaikanhakijoiden kohdalla tullaan kehittämään uusia tuen ja asumisen muotoja.

Valtio: Ympäristöministeriö (YM) selvittää kansainvälistä suojelua saavien asumisen kysyntä- ja tarjontatekijöiden kohtaamista. Valtion ja STEA:n rahoituksella on käynnistetty hankkeita tukemaan kohderyhmän asumisen onnistumista.

1.4. Talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asunnon menettämisen uhan ehkäiseminen ja luottotietonsa menettäneiden asunnon saannin helpottaminen

Kaupunki: Ohjeistaa vuokratotaloyhtiöitä huomioimaan ARA:n asukasvalintaoppaan päivityksen sekä panostaa nuorten talous- ja asumisasioiden neuvontaan, talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asumisen jatkumisen turvaamiseen ja asunnon saannin helpottamiseen seuraavasti:

- Kuopion kaupungin talous- ja velkaneuvonnassa kehitetään uusia työmuotoja kuten mm. tiedon levittämiseen ja ammattilaisten tiedon lisäämiseen liittyen.
- Aikuissosiaalityön yksikössä kehitetään ryhmämuotoista talousneuvontaa. Lisäksi pilotoidaan sosiaalisen luottotuksen käyttöä aikuissosiaalityön asiakkaille.
- Viadia Pohjois-Savo ry (valtakunnallinen vapaakirkon diakonia järjestö) ja Turvalinkki ry pilotoivat välivuokra-asuntoihin ja Niiralan Kulma pilotoi omaan asuntokantaansa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa huoneistoturvakuuutusta hankkeen kohderyhmälle (erityisesti tuetun asumisen tarpeessa oleville asukkaille).
- Niiralan Kulma ja lapsiperhepalvelut pilotoivat lapsiperheiden vuokratiloihin liittyen ennaltaehkäisevämpää työtä.

- Lisätään yhteistyötä koulutuksen järjestämisen suhteen myös muiden toimijoiden kanssa (mm.RISE)

Valtio: Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) avustuksella neljään Ohjaamoon on palkattu asumiskoordinaattorit ja ARA-asukasvalintaopas on päivitetty vastaamaan paremmin luottotietonsa menettäneiden tarpeita. YM:n ja STEA:n rahoituksella on käynnistetty hankkeita tukemaan talousvaikeuksissa elävien henkilöiden asunnon saantia ja taloudenhallintaa.

1.5. Kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistaminen

Kaupunki: Hyödyntää aktiivisesti kokemusasiantuntijoita asunnottomien palvelujen kehittämisessä yhdessä järjestöjen kanssa sekä panostaa kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistamiseen seuraavasti.

- Hyödynnetään asunnottomuuden kokemusasiantuntijoiden osaamista palvelujen kehittämisvaiheissa. Kokemusasiantuntijoita voidaan palkata Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hankkeeseen. Kokemusasiantuntija osallistuu hankkeen kehittämisryhmiin tai erikseen määriteltyyn hankkeen kehittämistyöhön.
- Kokemusasiantuntijoiden roolia ja osaamista vahvistetaan.
- Hyödynnetään rikosseuraamustaustaisten kokemusasiantuntijuutta asumispalvelujen asiakastyössä ja verkostoissa sekä henkilökunnan kouluttamisessa ja konsultoinnissa.
- Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry tarjoaa toimintamahdollisuuksia (tiloja, ohjausapua yms.) ns. kansalaistoiminnan piirteen täyttävään asunnottomien omaehtoiseen toimintaan. Yhdistys voi kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa yhteisiä kuulemisen – ja osallisuuden muotoja.

Valtio: ARA:n koordinoimaan ESR-rahoitteisen Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn-kuntastrategiat –hankkeeseen palkataan kokemusasiantuntijoita. VVA:n Omat Avaimet 2-hankkeessa vahvistetaan kokemusasiantuntijoiden roolia mentoreina sekä tuetaan kaupungeja hyödyntämään kokemusasiantuntijoiden erityisosaamista.

1.6. Turvata siirtyminen laitoksista / asumispalveluista itsenäiseen asumiseen

Kaupunki: Nimeää asumisen nivelvaihetta eläville ja tukea tarvitseville asiakkaille tarvittaessa omatyöntekijän, joka vastaa palvelukokonaisuuden rakentamisesta. Huolehtii riittävien päih-teettömien ja päih-teiden käytön sallivien asumispalvelujen saatavuudesta. Vahvistaa yhdessä RISE:n ja järjestöjen kanssa rikosseuraamusasiakkaiden asumisen tukikäytäntöjä, sekä tukee vertaistoiminnan muotoja (esim. ympäristötyötä, naapurisuussovittelu, asukaskummit), joilla vahvistetaan riskiryhmien kiinnittymistä luonnollisiin verkostoihin. ARA:n tukemana kaupunki laati esiselvityksen hajautetun asumisen suunnitelman pohjaksi (vanhusten palveluohjauk-

sen ERAP-yksikkö) ja kartoittaa siihen liittyen mielenterveyskuntoutujien asumisen ja arjen tuen tarpeet sekä asumisyksiköissä että tavallisissa vuokra-asunnoissa.

- RISE-vetoisen asuntoryhmän toimintaa kehitetään edelleen. Näin vahvistetaan vankilasta vapautuvien asuttamista.
- Kuopion kaupungilla on voimassaolevat yhteistyösopimukset päihde- ja päihdeidenkäytön sallivien asumispalvelujen kanssa. Kuopion Työterapinen yhdistys ja Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry tarjoavat edelleen tuettua asumispalvelua pitkäaikaisasunnottomuuden kriteerit täyttävälle.
- Asumispalvelujen kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään erityisesti itsenäiseen asumiseen siirtyvien asiakkaiden osalta luomalla uutta toimintamallia yhteistyössä eri palveluntuottajien kanssa.
- Kuopion Työterapisen yhdistyksen Pajala-hanke ja ViaDian Varikko-hanke tarjoavat mielekästä päivä- ja työtoimintaa hankkeen kohderyhmälle tukien itsenäiseen asumiseen siirtymistä. Kuopion Työterapisen yhdistyksen Pajala-hankkeen toimintaan voivat osallistua myös asunnottomuuden uhkassa olevat henkilöt.
- Sirkkulanpuiston toimintayhdistys sitoutuu tarjoamaan STEA-avusteista toimintaa asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi, esim. päiväkeskustoimintaa, asunnottomien palveluohjausta ja vapaa-ehtoisten tukea asunnottomille.

Valtio: OM/RISE on palkannut hankepäällikön kehittämään vankien asunnottomuuden ehkäisytyötä yhdessä kaupunkien ja järjestöjen kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) tukee päihde- ja mielenterveystyön käytössä olevissa asumisyksiköissä/ryhmäkoteissa asuvien asiakkaiden sekä heidän itsenäiseen asumiseen siirtymiseen tarvittavien palvelutarpeiden selvittämistä. ARA tukee kuntia päihde- ja mielenterveystyön käytössä olevien asumisyksiköiden/ryhmäkotien kartoituksessa ja suunnitelman laatimisessa asumisen painopisteen siirtämiseksi hajautettuun asumiseen. Valtion ja STEA:n rahoituksella on lisäksi käynnistetty hankkeita tukemaan asumisen onnistumista nivelvaiheissa.

1.7. Kaupungin omat kehittämispainopisteet

Kaupunki: Yhteisten toimenpiteiden lisäksi kaupungit toteuttavat joukon asunnottomuutta ehkäiseviä toimenpiteitä painopisteidensä mukaisesti. Kaupungin omat kehittämispainopisteet ohjelmassa ovat:

- Kotiin vietävän monialaisen liikkuvan tuen pilotointi. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hankkeessa on luotu monialainen työryhmä, joka suunnittelee, pilotoi ja kokeilee käytännössä liikkuvan tuen Kuopion mallia asunnottomuuden ehkäisyssä.
- Sijaishuollosta, kodista tai muusta laitoksesta itsenäiseen asumiseen siirtyvien asunnottomuuden ennaltaehkäisy. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategia-hankkeessa on luotu monialainen työryhmä tuetusta asumisesta itsenäiseen asumiseen siirtyvien asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kehittämistä varten.
- Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategia –hankkeessa luodaan monialainen työryhmä kehittämistyöhön, jolla pyritään kehittämään asumisratkaisuja päihdeitä käyttäville ikääntyneille liikuntarajoitteisille henkilöille.

- Asumisneuvonnan vahvistaminen kehittämällä kaupungin omaa asumisneuvontaa yhdessä eri toimijoiden kanssa.
- Talous- ja velkaneuvonnan työmuotojen ja tiedon lisäämisen kehittäminen sekä sosiaalisen luototuksen pilotointi.

Valtio: YM tukee oman toiminta- ja budjettivaltuutensa puitteissa ja pyrkii edistämään sosiaali- ja terveyssektorin osallistumista ohjelman toteuttamiseen.

2. Ennaltaehkäisevän asunnottomuusohjelman toteutus

Kaupunki: Toimii osatoteuttajana Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hankeessa sekä palkkaa hanketyöntekijän (hankekoordinaattori) ja kokemusasiantuntijoita strategiatyön toteutukseen.

Kuopiossa asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiassa asiakasryhminä painottuvat nuoret ja ikääntyvät. Kehittämistyötä tehdään monialaisesti huomioiden sekä kaupungin omat että kolmannen sektorin toimijata. Kokemusasiantuntijoita hyödynnetään kehittämisen eri vaiheissa. Hankkeen yksi tärkeä osa-alue on *Asunto ensin*-periaatteen levittäminen ja asumissosiaalisen työn osaamisen kehittäminen alueen toimijoilla. Kuopio on linjannut, ettei kyse ole strategiasta vaan ohjelmasta eli se tähtää suoraan käytännön toteutukseen ja toimenpiteisiin.

Valtio: ARA koordinoi ESR-rahoitteista Ennaltaehkäisevät asunnottomuusstrategiat hanketta, jossa yhteiskehittämistä hyödyntäen laaditaan ja juurrutetaan asunnottomuusstrategiat kuuteen kaupunkiin.

3. Asunnottomuustyön koordinaatiotyö ja yhteiskehittäminen

Kaupunki: Kaupunki nimeää asunnottomuustyöstä vastaavan johtavan viranhaltijan ja edustajat Aune-ohjelman ohjausryhmään sekä kohdentaa viranhaltijoiden työaikaa asunnottomuustyöhön.

Valtio: YM ja ARA osoittavat ohjelman johtamiseen enintään 100 000 € vuotuisen määrärahan. STEA rahoittaa Y-Säätiön AUNE verkostonkehittäjä-hankkeen toteutusta. RISE:n kaikkiin yksiköihin on valittu AUNE-koordinaattorit, jotka tarjoavat apua ja yhteistyötä yhteiskehittämiseen. Rikosseuraamuslaitoksen yksiköihin nimitään koordinaattorit, jotka vastaavat yksiköissä vankien vapauttamisen valmistelusta ja asumissosiaalisesta työstä tiiviissä yhteistyössä kunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Seuranta:

Sopimuksen seuranta perustuu osapuolten säännölliseen tietojen vaihtoon ja vuosittaiseen neuvotteluun. Seuranta varten perustetaan ohjausryhmä, jossa on edustettuna sopimusosapuolet. Vastaavat asunto- ja sosiaalitoimen työntekijät kutsutaan lisäksi YM:n toimesta vuosittain yhteistyöfoorumiin ratkomaan ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön johtamisen kysymyksiä. Toimenpanon etenemistä seurataan alla kuvatuin mittarein. Seurattavia asioita ovat sopimuksessa

tarkoitettujen toimien edistyminen sekä niiden vaikutukset asunnottomuuteen (vastuutahot suluissa).

Toimenpiteiden seuranta:

- Kustannusten ja rahoituksen toteutuminen (rahoittajat)
- Uudet asunnot kohderyhmälle (ARA, STEA, kaupungit)
- Olemassa olevasta ARA-vuokra-asuntokannasta kohderyhmälle osoitetut asunnot (ARA, kaupungit)
- Uusi henkilöstö; esim. asumisneuvojat, tiimit, kokemusasiantuntijat (kaupungit, järjestöt)
- Hankkeiden toteutusseuranta (hanketoimijat, STEA)

Tuloksellisuusseuranta ja ilmiön kuvaus:

- Uusien asunnottomien määrällinen kehitys (ARA, väestörekisteri, kaupungit)
- Asunnottomuuden määrällinen kehitys erityisryhmittäin (ARA, RISE, kaupungit)
- Häätöjen määrällinen kehitys kaupungeittain (Valtakunnan voudin virasto, kaupungit)
- Suhdeluku, kiireellisissä asunnon tarpeessa olevat hakijat/asunnon saaneet/kaupunki (ARA)
- STEA hankkeiden koottu tuloksellisuusseuranta (RAY, ohjelmajohto)
- Hyväksytyt/jalkautetut ennaltaehkäisevät strategiat (kaupungit, ARA)
- Ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön (strategiatyö) kustannusvaikuttavuustutkimus (YM)
- Asiakaskohtainen tuetun asumisen onnistumisen seuranta (ohjelmajohto, kaupungit)

Kaupunki tuottaa yhdessä palveluntuottajien kanssa vuosittain seurantatiedot ohjelman seurantakyselyyn. Ohjelmajohto kokoaa vuosittain seurantaraportin sekä vuonna 2019 ohjelman loppuraportin

Voimassaolo:

Sopimus tulee voimaan heti, kun osapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja on voimassa 31.12.2019 saakka. Sopimus voidaan tarkistaa vuosittain. Ympäristöministeriön asettama koordinaatioryhmä koordinoi sopimuksen toteutumista.

Liitteet:

- Liite 1. Valtioneuvoston periaatepäätös 9.6.2015 Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016-2019 (AUNE)
- Liite 2. Aiesopimus 22.10.2015 ennaltaehkäisevän strategiaproessin toteutuksesta osana Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat-hanketta
- Liite 3. Kuopion kaupungin perusturvajohtajan päätös 28.10.2015 § 34 kansallisen asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman hankehakemuksesta (AUNE)

Sopimusosapuolten allekirjoitukset:

Kuopiossa ____ helmikuuta 2017

Petteri Paronen
Kuopion kaupunginjohtaja

Ympäristöministeriö

paikka

aika

Sosiaali- ja terveysministeriö

paikka

aika

Asuntorahasto

paikka

aika

Rikosseuraamuslaitos

paikka

aika

Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus

paikka

aika

Kuopion kaupunki

Perusturva ja terveydenhuolto

15.2.2017

10 (10)

Postiosoite
Käyntiosoite

PL 227 | 70101 Kuopio
Tulliportinkatu 17 B

Puhelin
Faksi

017 182 111
017 186 004

www.kuopio.fi
[etunimi.sukunimi\(at\)kuopio.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi)

